

Začarani krug

Ako historija zaista jeste učiteljica života, onda smo mi učenici koji nikad nisu naučili važnu lekciju...

Svijet, 19. stoljeće

Radost i dječija graja pruža se školskim proplankom. Učenici, obučeni u uredne školske uniforme, poredani u pojedinačne redove čekaju učitelja i početak nastave. Došaptavaju se, razgovaraju, dijele maštanja, informacije i igračke.

Na suprotnoj strani rijeke smještena je grupa djevojčica čiji zadatak je bio da donesu hranu za svoju porodicu.

„Zašto se mi ne smijemo družiti i učiti s njima?“ – upita jedna.

„Pravila su takva. Oni trebaju učiti, a mi radimo svoje zadatke. To je naša dužnost i društveni poredak.“ – odgovorila je starija sestra.

Čitav školski posjed okupiran je mnogobrojnim dječacima sa određenim ambicijama u životu, snovima u srcu i ciljevima na umu. Čitav školski posjed okupiran je djecom koja tad nisu ni bila svjesna koliku privilegiju imaju zbog vlastitog spola, zbog puste sreće u kojoj ni izbora nemaju.

„Željela bih postati učiteljica i saznati ono što znaju i dječaci.“ Osmijehom nevinog djeteta pružala je sebi dozu nade za bolju budućnost.

„Ovdje nema mjesta za tvoje želje.“ S tim rečenim, svaki osmijeh je presušio.

Indija, 1958. godina

Dar rođenja najljepši je trenutak koji možete pokloniti jednoj majci. Saznanje da nosite novi život u sebi je magično iskustvo i vječno ostaje u sjećanju.

Bolnica tamnih i vlažnih zidova okrećenih jednoličnim bojama bila je sasvim prazna. Jedino prisutno svjetlo pružalo se iz ordinacije desnog krila ustanove. Na ginekološkom stolu leži mlada djevojka, a pored nje stoji muškarac srednjih godina sa rukama u džepovima.

Hirurški instrumenti pripremljeni na pokretnim kolicima naslućivali su neizbježno, a hladna atmosfera ispunjavala je usamljene duše i zastarjele prostorije.

„Možda ne bismo trebali ovo uraditi.“ – rekla je drhtavim glasom. Trag nadolazećih suza ocrtavao se u plavim očima, a blagim stiskom ruke pokušavala je urazumiti supruga.

Okrenuvši glavu, uputio je prijekoran pogled pun ravnodušnosti. „To je jedini način da se riješimo sramote u porodici. Bit će dječak ili neće biti ništa!“

„To je tvoje dijete.“ Suze su se sada slijevale niz lice, ali nije imala namjeru da ih zaustavlja.

„Moje dijete nikad neće biti nešto tako slabašno i sramotno! Želim princa. Ako nisi sposobna da ga dostaviš, naći ću nekoga ko jeste.“ Klimanjem glave dao je znak doktoru da može započeti proces.

Svaki fragment novog života odstranjen instrumentima predstavljao je i cijepanje duše jedne majke koja nikad neće doživjeti da pridrži vlastitu kćerku, nahrani je i odvede na pravi put. Prvi plač je prekinut, prvi krik zaboravljen, prvi udisaj okončan i postojanje zanemareno. Otkucaji dječijeg srca zaustavljeni zbog saznanja da je riječ o djevojčici.

„To je trebalo biti i moje dijete.“ – rekla je šapatom po izlasku iz bolnice, dovoljno tiho da niko ne čuje, jer čak ni ta činjenica neće promijeniti sudbinu koja je propisana od strane više sile.

Kanada, 1972. godina

Haljina tamnocrvene boje vihorila se na laganom proljetnom povjetarcu i oblikovala nježnost dječije radosti u šarenolikom dvorištu kuće.

„Hanna, uđi u kuću!“ - viknula je majka sa prostrane bijele terase.

Nakon ulaska u sobu, upitala je mamu o razlogu povratka.

„Amidža dolazi uskoro. Trebaš se presvući.“

„Zašto? Znaš da volim ovu haljinu.“ – rekla je i provukla prste kroz materijal koji se spuštao do koljena.

„Ti si žensko i ne smiješ nikome dati povoda da te ogovara ili pogrešno shvati. Pokaži poštovanje i obuci nešto drugo.“

„Ali mama...“

„Nema „ali“. Uradi kako sam ti rekla i nađi nešto prikladno za muškarce u kući.“

Sa nezadovoljstvom jasno ocrtanim na licu, uputila se ka sobi i ponovo razmišljala o tome šta se smatra prikladnim i zašto uopšte dijete može biti pogrešno shvaćeno zbog odjeće.

Uzevši široki džemper ljubičaste boje iz ormara, vratila se među ljude i lažirala veliki osmijeh na licu.

Bosna i Hercegovina, 1999. godina

Vesela djevojčica tamne kose, Sara, ulazi u dnevnu sobu u kojoj se nalazi njena porodica. Spustivši školski ruksak na pod, započela je prepričavanje doživljaja prvog dana škole.

Priča je sadržavala nove informacije, raznovrsne smiješne trenutke, ali i manje lijep momenat u kojem ju je dječak iz susjedne klupe povlačio za uređene pletenice i olovkama gađao njen sto.

„Vjerovatno mu se sviđaš.“ – uočio je stariji brat. „Ne zna kako da priđe, pa ti pokušava privući pažnju.“

„Ne obraćaj pažnju na to. Takvi su dječaci.“ – osmijehom je odgovorila majka.

„Ma sigurno si čula za onu pametnu izreku - ko se tuče, taj se voli.“ – rekao je otac.

Godinama kasnije, nakon nekoliko bolnih šamara od tadašnjeg muža, prisjećala se famozne rečenice: „Ko se tuče, taj se voli.“ i pronašla opravdanje za takvo ponašanje, nastavljajući da trpi muke i patnju. U njenim mislima, on je voli, zar ne?

Nigerija, 2005. godina

Nekoliko minuta dijele od promjene kompletnog života. Odavno dogovoren brak treba da se ostvari u prisustvo mnogobrojnih ljudi, u ceremoniji koja će povezati dva bića.

Dva bića koja se ne poznaju. Dvije duše čiji putevi se nikad nisu ukrstili. Dvije velike razlike u godinama. Jedan razlog – sklapanje braka i planiranje djeteta.

Ugledni biznismen imao je sve što poželi, pa nije veliko iznenađenje da želi nešto što inače ne bi mogao imati. Dogovorivši se dati veliku svotu novca siromašnoj porodici, jedini uvjet bio je vjenčanje s njihovom kćerkom.

Bila je mnogo mlađa od njega, ali to je upravo sačinjavalo čitavu poentu. Mlada, lijepa, kulturna i poslušna djevojka trebala bi postati poslušna i dobra žena, a s obzirom na mladolikost, neće biti poteškoća u iznošenju trudnoće.

„Da li postoji drugi način da otplatimo dugove?“ – upitala je roditelje.

„Znaš i sama da to nije opcija. Odradi ovo i pruži sebi dobar život.“

„Kakav je to život ako nemam nikakav izbor? Zašto ograničavamo život na brak, brak na djecu i djecu na obaveze?“

Ljutnja je došla poput nepozvanog gosta i uplela se u njih. „Budi zahvalna barem jednom! Da nije njega, niko drugi ti ne bi ni prišao blizu. Pružio ti je šansu, posjeduje te i sad je tvoj red da to vratiš. Budi poslušna žena i završi sa ovim!“

„Uredu, izvinite. Neće se ponoviti.“ Rukom sklonivši suze koje su prijetele pronaći svoj put niz lice, krenula je sa pripremama.

Niko neće znati koliko je puta, na kraju dana, u mislima ponovo puštalu scenu prve bračne noći u kojoj je čula samo jednu rečenicu:

„Tvoja jedina svrha jeste da mi stvoriš potomstvo.“

SAD, 2019. godina

Sigurnim i užurbanim koracima kretala se dugim hodnikom kancelarije prema liftu. Nakon ulaska, našla je mjesto pored ogledala, izvadivši crveni karmin iz torbe u nadi da ga iskoristi ponovo. U trenutku kad je vrh karmina dotakao usne, vrata se otvoriše.

Tamnokosi čovjek srednjih godina, obučen u odijelo, sa aktovkom u ruci i blago jezivim osmijehom na licu uočivši djevojku u ćošku, obratio joj se naizgled umilnim glasom.

„Lijepa si.“

Nasmiješila se. „Hvala.“

„Mnogo lijepa.“ – rekao je i približio se.

Naslutivši da bi bilo najbolje otići, krenula je ka izlazu.
„Izvinjavam se.“

„Ne, ja se izvinjavam.“ Obuhvatio je njen ručni zglob svojom šakom i privukao ju sebi.

Ruke su prelazile preko njenih, zaustavivši se na struku i približivši je svom tijelu.

Ubrzo nakon toga, njegove grube usne bila su na njenim i zaustavile svaku primjedbu koju je imala. Opiranje je bilo beznadežno, a strah je doveo u stanje potpune paralize.

Ispunjavanje tuđih karnalnih nagonskih želja učinilo je da dugotrajno preispituje svrhu vlastitog života. Tragovi prstiju, osjećaj bolnog dodira i polomljeni fragmenti duše ostaju u srcu kreirajući ličnost na nov i mračan način.

Dodir hladan poput sante leda. Mračan poput napuštene ulice bez svjetala. Uspomene bolne i tmurne, vječni podsjetnik na noć koja

mijenja život do tada poznat i na dodir koji je prelazio granice dozvoljenog.

Španija, 2021. godina

Katedra studenata odjekivala je bolnom tišinom. Prekinuta je kad je profesorica, nakon kratke pauze, nastavila svoje izlaganje.

„Sve ranije navedene prakse baziraju se na pogrešnim stereotipima i uvjerenjima da se ženama treba oduzeti pravo na normalan život, izbor, slobodu, obrazovanje, seksualnost i kontrola se zatim pruža uglavnom muškarcima.“

„Razumijem zašto ste nam pročitali raznovrsne događaje koji datiraju još iz prošlog stoljeća, ali zar se ovakve situacije ne dešavaju i danas?“

„Šta očekivati od društva kojem trebaš stoljećima objašnjavati da su svi ljudi jednaki i da ne bi trebala postojati bilo kakva vrijednosna razlika među njima bez obzira na spol, religiju, nacionalnost, porodicu, rasu i seksualnu orijentaciju?“

„Ne znam za ostale, ali lično mislim da nema velike štete u tome.“ – izjavio je Carlos iz srednjeg reda.

Čudni pogledi upućeni su u Carlosovom smjeru zahijevajući objašnjenje za datu izjavu.

„Gledajte to sa ove strane – ako postoje dva spola, ne mogu oba biti ravnopravna. Mora postojati jasna razlika u obavezama i vrijednosti. Zna se da je u mojoj kući otac glava porodice, a majka je tu bitna naravno, ali zna svoje mjesto.“ – odgovorio je sa osmijehom.

Prije bilo kakve mogućnosti odgovora, školsko zvono je oglasilo kraj predavanja i svi studenti su se uputili prema vratima.

Zaustavivši mladića od ranije, profesorica je odlučila ipak dati svoj odgovor na njegovu prethodnu izjavu.

„Sve što se upiše u djetinjstvu postaje veoma važan dio čovjekove ličnosti i ne možemo očekivati promjene ako ni sami nismo spremni prekinuti odavno postavljene tradicije. Kakvu poruku čovjek šalje ako nevinom djetetu pokušava objasniti da ljubav boli? Da romansa nije iskrena ukoliko ne uključuje modrice, krv i patnju? Da

treba biti zahvalan na svakoj posvećenoj pažnji, čak i ako je ta pažnja usmjerena u pogrešnom pravcu? Koga pokušavamo uvjeriti da diskriminacija ne postoji?“

Njegov prazan pogled i klimanje glavom podrazumijevalo je da nema konkretan odgovor, ali i da se ponovo ne slaže sa izjavom. Pustivši ga da napokon izađe iz kabineta, sjela je za radni sto.

Kroz poluotvoren prozor, čula je dijelove razgovora između par studenata.

„Otkud to saznanje?“ – upita jedan.

„Rekla mi je Anna. Izgleda da je to izučavala nedavno.“

„Ma ona je žensko, ne vjeruj tome. Šta ona može znati o muškim poslovima?“ Obojica su se nasmijali, uživajući u šalama.

„Da, neke stvari se nikad ne mijenjaju.“ – rekla je tiho i nastavila ocjenjivati radove.

Zbog čega čovjek pomisli da ima kontrolu nad drugim bićem? Da li je uvjeren da posjeduje pravo oduzeti nekome volju? Čime opravdava krađu nečijeg identiteta i tuđe duše? Zbog čega ljudi i dalje sjede prekrštenih ruku i dozvoljavaju taj tok događaja? Zar stvarno nismo svjesni činjenice da se budimo svaki dan i svakim novim jutrom dobijemo priliku biti bolji nego što smo bili jučer? Zašto dozvoljavamo da životi budu uništeni, a imamo moć to promijeniti?

Sreću čine male stvari, ali mi ne smijemo biti mali ljudi.